

Chemia

Zasady sprawdzania wiadomości i umiejętności oraz wymagania programowe na poszczególne oceny dla uczniów klasy III Gimnazjum

Ocenianie osiągnięć edukacyjnych ucznia polega na rozpoznawaniu przez nauczyciela poziomu i postępów w opanowaniu przez ucznia wiadomości i umiejętności w stosunku do wymagań edukacyjnych wynikających z Podstawy Programowej Kształcenia Ogólnego i realizowanego w szkole programu nauczania chemii uwzględniającego tę podstawę.

Ogólne wymagania programowe:

1) ocenę *celującą* otrzymuje uczeń, który:

wiedza:

- w wysokim stopniu opanował wiedzę określoną programem nauczania,
- dodatkowa wiedza pochodzi z różnych źródeł i jest owocem samodzielnych poszukiwań i przemyśleń,
- łączy wiedzę z różnych źródeł,

umiejętności:

- w wysokim stopniu opanował umiejętności określone programem nauczania,
- uczeń potrafi korzystać ze źródeł informacji i potrafi samodzielnie zdobywać wiadomości,
- systematycznie wzbogaca swoją wiedzę korzystając z różnych źródeł informacji (odpowiednio do wieku),
- samodzielnie rozwiązuje konkretne problemy zarówno w czasie lekcji jak i w pracy pozalekcyjnej,
- bierze aktywny udział w konkursach, w których wymagana jest wiedza przedmiotowa oraz odnosi w nich sukcesy na szczeblu miejskim i wojewódzkim,
- wyraża samodzielny, krytyczny (stosownie do wieku) stosunek do określonych zagadnień
  - potrafi udowadniać swoje zdanie, używając odpowiedniej argumentacji będącej skutkiem nabytej samodzielnie wiedzy,
- na lekcjach jest bardzo samodzielny;

2) ocenę *bardzo dobrą* otrzymuje uczeń, który:

wiedza:

- w stopniu wyczerpującym opanował materiał programowy, wykorzystuje różne źródła wiedzy,
- posiada wiedzę pozwalającą na samodzielne jej wykorzystanie w różnych sytuacjach,
- łączy wiedzę z pokrewnych przedmiotów,

umiejętności:

- sprawnie korzysta ze wszystkich dostępnych i wskazanych przez nauczyciela źródeł informacji,
- potrafi korzystając ze wskazówek nauczyciela dotrzeć do innych źródeł wiadomości,
- samodzielnie rozwiązuje problemy i zadania postawione przez nauczyciela, posługując się nabytymi umiejętnościami,
- rozwiązuje zadania dodatkowe,
- potrafi poprawnie rozumować w kategoriach przyczynowo - skutkowych, wykorzystując wiedzę przewidzianą programem nie tylko z jednego przedmiotu,
- jest aktywny na lekcji;

- 3) ocenę **dobrą** otrzymuje uczeń, który:
- wiedza:
: w zakresie wiedzy ma niewielkie braki, (operuje pojęciami i faktami) stosuje język przedmiotu,
- umiejętności:
- potrafi korzystać z poznanych w czasie lekcji źródeł informacji,
  - inspirowany przez nauczyciela potrafi samodzielnie rozwiązywać zadania tematyczne i praktyczne o pewnym stopniu trudności,
  - rozwiązuje niektóre zadania dodatkowe,
  - poprawnie rozumie w kategoriach przyczynowo- skutkowych,
  - potrafi wykorzystać wiedzę w sytuacjach typowych,
  - wykazuje się aktywnością na lekcjach;
- 4) ocenę **dostateczną** otrzymuje uczeń, który:
- wiedza:
- wiedza ucznia jest wyrywkowa i fragmentaryczna,
  - opanował podstawowe treści programowe w zakresie umożliwiającym postępy w dalszym uczeniu się przedmiotu'
- umiejętności:
- potrafi pod kierunkiem nauczyciela skorzystać z podstawowych źródeł informacji,
  - potrafi samodzielnie wykonać proste zadania,
  - wyrywkowo stosuje wiedzę w sytuacjach typowych,
  - jego aktywność na lekcjach jest sporadyczna;
- 5) ocenę **dopuszczającą** otrzymuje uczeń, który:
- wiedza:
- uczeń ma duże braki w wiedzy, które jednak nie przekreślają możliwości uzyskania przez ucznia podstawowej wiedzy z przedmiotu;
- umiejętności:
- jego postawa na lekcjach jest bierna, ale odpowiednio motywowany jest w stanie z pomocą nauczyciela wykonywać proste zadania wymagające zastosowania podstawowych umiejętności, które umożliwiają edukację na następnym etapie;
- 6) ocenę **niedostateczną** otrzymuje uczeń, który:
- wiedza:
- w zakresie podstawowej wiedzy ma duże braki, które uniemożliwiają dalszą kontynuację nauki chemii'
- umiejętności:
- nie rozumie prostych poleceń, wymagających zastosowania podstawowych umiejętności,
  - nawet z pomocą nauczyciela nie potrafi odtworzyć fragmentarycznej wiedzy,
  - nie podejmuje prób rozwiązywania zadań, nawet z pomocą nauczyciela,
  - wykazuje się brakiem systematyczności i chęci do nauki,
  - braki uniemożliwiają edukację na następnym etapie nauczania.

Metody i formy sprawdzania dydaktycznych osiągnięć uczniów:

Ocenianiu podlegają:

- ♦ sprawdziany, testy zapowiadane z tygodniowym wyprzedzeniem
- ♦ kartkówki (są zapowiadane, choć mogą odbywać się także niezapowiadane)
- ♦ aktywne uczestniczenie w lekcji
- ♦ odpowiedzi ustne
- ♦ prezentacje, referaty, plakaty, inne formy opracowania zagadnień z dziedziny chemii
- ♦ zeszyt ćwiczeń.

Każdą (oprócz 5) ocenę ze sprawdzianu, testu, kartkówki można poprawić w terminie do dwóch tygodni po otrzymaniu niesatysfakcjonującej oceny. Obie oceny są wpisywane do dziennika.

Oceny z odpowiedzi ustnych nie podlegają poprawie.

Sprawdzian, test lub kartkówkę, na której uczeń był nieobecny należy napisać w terminie do dwóch tygodni po powrocie ucznia do szkoły. Po upływie tego terminu, nauczyciel egzekwuje wiedzę i umiejętności posiadane przez ucznia w dowolnej formie.

Z otrzymanych na lekcjach plusów za krótką odpowiedź ustną, pisemną lub inny rodzaj aktywności uczeń dostaje oceny do dziennika (pięć plusów – 5, mniejsza ilość plusów może zostać przełożona na odpowiednio niższą ocenę lub plusy zostają „przenoszone” na kolejne półrocze w porozumieniu z uczniem).

W ciągu półrocza uczeń może zgłosić dwa „nieprzygotowania” do lekcji (w przypadku 2 godzin tygodniowo), lub jedno “nieprzygotowanie”(w przypadku jednej godziny tygodniowo);
nie dotyczy to zapowiadanych kartkówek, sprawdzianów, testów.

Uczniowie prowadzą zeszyt przedmiotowy i uzupełniają notatki w razie nieobecności w szkole. Brak zeszytu, zeszytu ćwiczeń, podręcznika zgłaszają jako „nieprzygotowanie”.

Tryb uzyskania oceny klasyfikacyjnej wyższej niż przewidywano zgodnie z Rozdział 6 Szczegółowe warunki i sposób oceniania wewnątrzszkolnego § 40 pkt 23 Statutu Szkoły.

Wymagania programowe na poszczególne oceny

VIII. Pochodne węglowodorów (dział został częściowo omówiony w klasie II)

Ocena dopuszczająca [1]	Ocena dostateczna [1 + 2]	Ocena dobra [1 + 2 + 3]	Ocena bardzo dobra [1 + 2 + 3 + 4]
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dowodzi, że alkohole, kwasy karboksylowe, estry, aminy, aminokwasy są pochodnymi węglowodorów - opisuje budowę pochodnych węglowodorów (grupa węglowodorowa + grupa funkcyjna) - wymienia pierwiastki chemiczne wchodzące w skład pochodnych węglowodorów - klasyfikuje daną substancję organiczną do odpowiedniej grupy związków chemicznych - określa, co to jest grupa funkcyjna - zaznacza grupy funkcyjne w alkoholach, kwasach karboksylowych, estrach, aminach i aminokwasach i podaje ich nazwy - zapisuje wzory ogólne alkoholi, kwasów karboksylowych i estrów - zapisuje wzory sumaryczne i strukturalne prostych alkoholi monohydroksylowych i kwasów karboksylowych (do 2 atomów węgla w cząsteczce) oraz tworzy ich nazwy - zaznacza we wzorze kwasu karboksylowego resztę kwasową - określa, co to są nazwy zwyczajowe i systematyczne - wymienia reguły tworzenia nazw systematycznych związków organicznych - podaje nazwy zwyczajowe omawianych kwasów karboksylowych (mrówkowy, octowy) - opisuje najważniejsze właściwości metanolu, etanolu, glicerolu oraz kwasów etanowego i metanowego - zapisuje równanie reakcji spalania metanolu - opisuje podstawowe zastosowania etanolu i kwasu etanowego - dokonuje podziału alkoholi na monohydroksylowe, polihydroksylowe oraz kwasów karboksylowych na nasycone i nienasycone - określa, co to są alkohole polihydroksylowe - wymienia dwa najważniejsze kwasy tłuszczowe - opisuje właściwości długocząsteczkowych kwasów karboksylowych (kwasów tłuszczowych: stearynowego i oleinowego) 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zapisuje nazwy i wzory omawianych grup funkcyjnych - zapisuje wzory i wymienia nazwy alkoholi - zapisuje wzory sumaryczne i strukturalny glicerolu - uzasadnia stwierdzenie, że alkohole i kwasy karboksylowe tworzą szeregi homologiczne - podaje odczyn roztworu alkoholu - opisuje fermentację alkoholową - zapisuje równania reakcji spalania etanolu - podaje przykłady kwasów organicznych występujących w przyrodzie i wymienia ich zastosowania - tworzy nazwy prostych kwasów karboksylowych (do 5 atomów węgla w cząsteczce) oraz zapisuje ich wzory sumaryczne i strukturalne - podaje właściwości kwasów metanowego (mrówkowego) i etanowego (octowego) - omawia dysocjację jonową kwasów karboksylowych - zapisuje równania reakcji spalania, reakcji dysocjacji jonowej, reakcji z: metalami, tlenkami metali i zasadami kwasów metanowego i etanowego - podaje nazwy soli pochodzących od kwasów metanowego i etanowego - podaje nazwy wyższych kwasów karboksylowych - zapisuje wzory sumaryczne kwasów palmitynowego, stearynowego i oleinowego - opisuje, jak doświadczalnie udowodnić, że dany kwas karboksylowy jest kwasem nienasyconym - podaje przykłady estrów - tworzy nazwy estrów pochodzących od podanych nazw kwasów i alkoholi (proste przykłady) - wyjaśnia, na czym polega reakcja estryfikacji 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, dlaczego alkohol etylowy wykazuje odczyn obojętny - wyjaśnia, w jaki sposób tworzy się nazwę systematyczną glicerolu - zapisuje równania reakcji spalania alkoholi - podaje nazwy zwyczajowe i systematyczne kwasów karboksylowych - wyjaśnia, dlaczego wyższe kwasy karboksylowe nazywa się kwasami tłuszczowymi - porównuje właściwości kwasów organicznych i nieorganicznych - porównuje właściwości kwasów karboksylowych - podaje metodę otrzymywania kwasu octowego - wyjaśnia proces fermentacji octowej - opisuje równania reakcji chemicznych dla kwasów karboksylowych - podaje nazwy soli kwasów organicznych - określa miejsce występowania wiązania podwójnego w cząsteczce kwasu oleinowego - projektuje doświadczenie chemiczne umożliwiające odróżnienie kwasów oleinowego od palmitynowego lub stearynowego - zapisuje równania reakcji chemicznych prostych kwasów karboksylowych z alkoholami monohydroksylowymi - zapisuje równania reakcji otrzymywania podanych estrów - tworzy wzory estrów na podstawie podanych nazw kwasów i alkoholi - zapisuje wzory poznanej aminy i aminokwasu - opisuje budowę, właściwości fizyczne i chemiczne aminokwasów na przykładzie glicyny - opisuje przeprowadzone doświadczenia chemiczne 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - proponuje doświadczenie chemiczne do podanego tematu - formułuje wnioski z doświadczeń chemicznych - przeprowadza doświadczenia chemiczne - zapisuje wzory dowolnych alkoholi i kwasów karboksylowych - zapisuje równania reakcji chemicznych dla alkoholi, kwasów karboksylowych o wyższym stopniu trudności (np. więcej niż 5 atomów węgla w cząsteczce) (dla alkoholi i kwasów karboksylowych) - wyjaśnia zależność między długością łańcucha węglowego a stanem skupienia i reaktywnością chemiczną alkoholi oraz kwasów karboksylowych - zapisuje równania reakcji otrzymywania estru o podanej nazwie lub podanym wzorze

<ul style="list-style-type: none"> – definiuje pojęcie <i>mydła</i> – wymienia związki chemiczne, będące substratami reakcji estryfikacji – definiuje pojęcie <i>estry</i> – wymienia przykłady występowania estrów w przyrodzie – opisuje zagrożenia związane z alkoholami (metanol, etanol) – zna toksyczne właściwości poznanych substancji – określa, co to są aminy i aminokwasy – podaje przykłady występowania amin i aminokwasów 	<ul style="list-style-type: none"> – określa sposób otrzymywania wskazanego estru, np. octanu etylu – wymienia właściwości fizyczne octanu etylu – opisuje budowę i właściwości amin na przykładzie metyloaminy – zapisuje wzór najprostszej aminy – opisuje negatywne skutki działania etanolu na organizm ludzki – zapisuje obserwacje do wykonywanych doświadczeń chemicznych 		<ul style="list-style-type: none"> – projektuje doświadczenie chemiczne umożliwiające otrzymanie estru o podanej nazwie – opisuje właściwości estrów w kontekście ich zastosowań – przewiduje produkty reakcji chemicznej – identyfikuje poznane substancje – dokładnie omawia reakcję estryfikacji – omawia różnicę między reakcją estryfikacji a reakcją zobojętniania – zapisuje równania reakcji chemicznych w postaci cząsteczkowej, jonowej oraz skróconej jonowej – analizuje konsekwencje istnienia dwóch grup funkcyjnych w cząsteczce aminokwasu – zapisuje równanie reakcji tworzenia dipetydu – wyjaśnia mechanizm powstawania wiązania peptydowego – potrafi wykorzystać swoją wiedzę do rozwiązywania złożonych zadań
--	--	--	--

IX. Substancje o znaczeniu biologicznym

Ocena dopuszczająca [1]	Ocena dostateczna [1 + 2]	Ocena dobra [1 + 2 + 3]	Ocena bardzo dobra [1 + 2 + 3 + 4]
<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wymienia główne pierwiastki chemiczne wchodzące w skład organizmu człowieka – wymienia podstawowe składniki żywności oraz miejsce ich występowania – wymienia miejsca występowanie celulozy i skrobi w przyrodzie – określa, co to są makroelementy i mikroelementy – wymienia pierwiastki chemiczne, które wchodzi w skład tłuszczów, sacharydów i białek – klasyfikuje tłuszcze ze względu na pochodzenie, stan skupienia i charakter chemiczny – wymienia rodzaje białek – klasyfikuje sacharydy – definiuje białka, jako związki chemiczne powstające z aminokwasów – wymienia przykłady tłuszczów, sacharydów i białek – określa, co to są węglowodany – podaje wzory sumaryczne: glukozy, sacharozy, skrobi i celulozy – podaje najważniejsze właściwości omawianych związków chemicznych – definiuje pojęcia <i>denaturacja, koagulacja</i> – wymienia czynniki powodujące denaturację białek – podaje reakcję charakterystyczną białek i skrobi – opisuje znaczenie: wody, tłuszczów, białek, sacharydów, witamin i mikroelementów dla organizmu człowieka – opisuje, co to są związki wielkocząsteczkowe i wymienia ich przykłady – wymienia funkcje podstawowych składników pokarmu 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wyjaśnia rolę składników żywności w prawidłowym funkcjonowaniu organizmu – definiuje pojęcie: <i>tłuszcze</i> – opisuje właściwości fizyczne tłuszczów – opisuje właściwości białek – opisuje właściwości fizyczne glukozy, sacharozy, skrobi i celulozy – wymienia czynniki powodujące koagulację białek – opisuje różnice w przebiegu denaturacji i koagulacji białek – określa wpływ oleju roślinnego na wodę bromową – omawia budowę glukozy – zapisuje za pomocą wzorów sumarycznych równanie reakcji sacharozy z wodą – określa przebieg reakcji hydrolizy skrobi – wykrywa obecność skrobi i białka w różnych produktach spożywczych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – podaje wzór ogólny tłuszczów – omawia różnice w budowie tłuszczów stałych i ciekłych – wyjaśnia, dlaczego olej roślinny odbarwia wodę bromową – definiuje pojęcia: <i>peptydy, żół, żel, koagulacja, peptyzacja</i> – wyjaśnia, co to znaczy, że sacharoza jest disacharydem – porównuje budowę cząsteczek skrobi i celulozy – wymienia różnice we właściwościach fizycznych skrobi i celulozy – zapisuje poznane równania reakcji hydrolizy sacharydów – definiuje pojęcie <i>wiązanie peptydowe</i> – projektuje doświadczenie chemiczne umożliwiające odróżnienie tłuszczu nienasyconego od nasyconego – planuje doświadczenia chemiczne umożliwiające badanie właściwości omawianych związków chemicznych – opisuje przeprowadzane doświadczenia chemiczne – opisuje znaczenie i zastosowania skrobi, celulozy oraz innych poznanych związków chemicznych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> – podaje wzór tristearynianu glicerolu – projektuje doświadczenia chemiczne umożliwiające wykrycie białka – określa, na czym polega wysalanie białka – definiuje pojęcie <i>izomery</i> – wyjaśnia, dlaczego skrobia i celuloza są polisacharydami – wyjaśnia, co to są dekstryny – omawia hydrolizę skrobi – umie zaplanować i przeprowadzić reakcje weryfikujące postawioną hipotezę – identyfikuje poznane substancje

Po omówieniu ww zagadnień uczniowie powtarzają materiał z zakresu PP przewidziany dla klasy I i II.